

Agata Płachecka

ORCID: 0000-0002-2857-2452

Pedofilia w polskim Kościele rzymskokatolickim jako jeden z wiodących problemów społecznych w kampaniach wyborczych w 2019 r.

Wstęp

Problem pedofilii w polskim Kościele rzymskokatolickim stał się w ciągu ostatnich 10 lat ważkim problemem społecznym nie tylko w związku z sukcesywnym ujawnianiem przypadków nadużyć seksualnych ze strony polskich duchownych, lecz także w związku z rażącymi zaniedbaniami ich przełożonych podczas prowadzonych postępowań kanonicznych. Potwierdzają to przede wszystkim wyroki polskich sądów, jak również postępowania prowadzone bezpośrednio w Watykanie. Jak podają źródła, „kościelna lista wstydu”¹ wydłuża się, gdyż jak dotąd konsekwencje kanoniczne za zaniedbania w sprawach o nadużycia seksualne wobec nieletnich decyzją Stolicy Apostolskiej poniosło 14 polskich hierarchów². Opublikowana lista nie uwzględniła ukaranego w 2013 r. abp. Juliusza Paetza³ oraz wydalonego ze stanu duchownego w 2014 r. Nuncjusza Apostolskiego na Dominikanie, abp. Józefa Wesołowskiego⁴. Dokładna liczba dochodzi zatem do 16⁵.

¹ Bmi, *Kolejni biskupi ukarani przez Watykan. „Lista wstydu” polskiego Kościoła wydłuża się*, <https://wiadomosci.onet.pl/kraj/ci-duchowni-stracili-swoje-stanowiska-i-wplywy-w-kościele-lista-wstydu/33nekbj> [dostęp: 10.04.2025].

² *Ibidem*.

³ JK, *Ostry list nuncjusza do arcybiskupa Paetza „Szkodliwe zamieszanie”*, <https://www.newsweek.pl/polska/nuncjatura-apostolska-interweniuje-w-sprawie-arcybiskupa-paetza/g5y0krq> [dostęp: 10.04.2025].

⁴ MAW/PAP, *Arcybiskup Wesołowski wydalony ze stanu duchownego za pedofilię*, <https://www.newsweek.pl/swiat/watykan-arcybiskup-jozef-wesolowski-wydalony-ze-stanu-duchownego/1074k77> [dostęp: 10.04.2025].

⁵ Hierarchowie polskiego Kościoła ukarani przez Watykan do 11.03.2024 r.: abp Sławoj Leszek Głódź, bp Tadeusz Rakoczy, bp Stanisław Napierała, bp Edward Janiak, bp Stefan Regmunt, bp Jan Tyrawa, bp Stanisław Wielgus, kardynał Henryk Gulbinowicz, abp Marian Gołębiowski, bp Henryk Tomasiak, abp Wiktor Skworc, bp Grzegorz Kaszak, abp Andrzej Dziega, bp Andrzej Dziuba, abp Juliusz Paetz, abp Józef Wesołowski.

Jak wskazuje literatura, w kampanii parlamentarnej w 2019 r. niewątpliwą rolę odegrały kwestie obyczajowe wpisane w koncepcje tzw. wojen kulturowych, których przedmiotem stały się prawa mniejszości seksualnych, edukacja seksualna, a także inne kwestie światopoglądowe⁶. Mobilizująca moc lęku została wówczas wykorzystana przede wszystkim przez środowisko polskiej prawicy, w którego narrację wpisywała się część polskich hierarchów Kościoła rzymskokatolickiego⁷. Elementem zaskoczenia dla wspomnianych aktorów politycznych w 2019 r. stała się premiera pierwszego filmu dokumentalnego pt. *Tylko nie mów nikomu* Tomasza i Marka Sekielskich. W filmie ukazano bowiem nie tylko wieloletni proceder nadużyć seksualnych w polskim Kościele rzymskokatolickim, lecz także czynny udział w tuszowaniu tych spraw przez część kościelnych hierarchów.

Celem niniejszego artykułu jest zaprezentowanie zróżnicowanego podejścia do problemu pedofilii w polskim Kościele rzymskokatolickim, będącego jednym z wiodących problemów społecznych, obecnych w trakcie kampanii wyborczych w 2019 r. Podjętym w niniejszym artykule wyzwaniem badawczym jest próba odpowiedzi na pytania:

- 1) Jakie było stanowisko liderów poszczególnych partii politycznych do problemu pedofilii w polskim Kościele rzymskokatolickim w trakcie kampanijnej rywalizacji w 2019 r.?
- 2) Jaki poziom sprawczości osiągnęła debata publiczna z 2019 r. dotycząca ingerencji państwa w proces wyjaśnienia przypadków nadużyć seksualnych ze strony rzymskokatolickich duchownych w Polsce?

Ważkie znaczenie w procesie badawczym odegrała krytyczna analiza treści, a także metoda decyzyjna, eksponująca stosunek liderów partii politycznych do problematyki społecznej wewnątrz instytucji Kościoła rzymskokatolickiego w Polsce.

Reakcje polskiego duchowieństwa na premierę filmu *Tylko nie mów nikomu*

Jak wskazano w raporcie z badań, opublikowanym przez CBOS w 2019 r.: „Jednym z głównych tematów debaty publicznej w Polsce w okresie przedwyborczym była kwestia wykorzystywania seksualnego dzieci przez duchownych Kościoła

⁶ M. Kozłowska, M. Zabdyr-Jamróz, *Prawa mniejszości LGBT+, edukacja seksualna i inne zagadnienia „wojny kulturowej” w kampanii 2019 roku*, [w:] *Kampania parlamentarna w 2019 roku*, red. P. Borowiec, A. Tyszkiewicz, Kraków 2021, s. 117.

⁷ *Ibidem*, s. 136.

rzymskokatolickiego”⁸. Przede wszystkim należy zwrócić uwagę, iż na przestrzeni ostatnich 10 lat to głównie media ujawniały największe skandale seksualne z udziałem duchownych polskiego Kościoła rzymskokatolickiego. Z inicjatywy Konferencji Episkopatu Polski we wskazanym okresie zwołano dwie publiczne konferencje, na których zaprezentowano wyniki gromadzenia danych, dotyczących przypadków wykorzystywania seksualnego ze strony polskich duchownych⁹. Metodologia gromadzenia powyższych danych budziła jednak spore wątpliwości, zgodnie bowiem z przekazaną publicznie informacją, opierała się ona wyłącznie na rozestaniu do wszystkich diecezji listów z pytaniem o liczbę takich spraw¹⁰. Odpowiedzialność za ich rzetelne przekazanie sprowadzała się wyłącznie do „dobrej woli biskupa”, który dzielił się tym, co uznał za stosowne, bez przymusu czy jakichkolwiek konsekwencji w przypadku braku współpracy¹¹. Dziennikarze zauważyli wówczas, iż w przeciwieństwie do innych krajów takich jak Niemcy, Australia czy Holandia, raporty opracowane przez KEP miały bardzo ubogi charakter. Pierwszy z nich, zaprezentowany właśnie w 2019 r., liczył zaledwie 17 stron¹². Dla porównania w przypadku wspomnianych wcześniej państw kilkuletnie badania z udziałem świeckich ekspertów kończyły się raportami, których objętość przekraczała niekiedy nawet tysiąc stron¹³.

Zdecydowanie większe poruszenie społeczne niż dane zaprezentowane w 2019 r. przez KEP wywołała zaledwie dwa miesiące później premiera filmu braci Tomasza i Marka Sekielskich pt. *Tylko nie mów nikomu*¹⁴. Obnażyła bowiem nie tylko patologię kościelnych postępowań kanonicznych, lecz przede wszystkim poczucie bezkarności sprawców, którzy nie przestrzegając kościelnych zakazów, przez lata mogli dawać upust swoim seksualnym dewiacjom. Równie poważnym problemem okazał się wyeksponowany w filmie problem bierności kościelnych zwierzchników, a nawet ich usilne starania o to, aby sprawy te nigdy nie ujrzały światła dziennego¹⁵. Echo medialnego skandalu, związanego z faktem, iż film

⁸ CBOS (2019), Komunikat z badań 88/2019, *Reakcje opinii publicznej na informacje o przypadkach pedofilii wśród księży*, https://cbos.pl/SPISKOM.POL/2019/K_088_19.PDF [dostęp: 10.04.2025].

⁹ Laf/ Interia/Polsat News, *Raport Episkopatu w sprawie pedofilii w Kościele*, <https://www.polsatnews.pl/wiadomosc/2021-06-28/raport-episkopatu-w-sprawie-pedofilii-w-kosciele/> [dostęp: 10.04.2025].

¹⁰ D. Flis, S. Klauziński, *Episkopat: 382 duchownych wykorzystano 625 dzieci. Te liczby mogą być zaniżone 5-7 razy*, <https://oko.press/raport-kep-pedofilia-w-kosciele> [dostęp: 12.04.2025].

¹¹ *Ibidem*.

¹² *Ibidem*.

¹³ *Ibidem*.

¹⁴ T. Sekielski, *Tylko nie mów nikomu*, <https://www.youtube.com/watch?v=T0ym5kPf3Vc> [dostęp: 13.04.2025].

¹⁵ *Ibidem*.

Tylko nie mów nikomu w kilka dni po premierze obejrzało ponad 14 mln ludzi¹⁶, stało się na tyle słyszalne, iż głos w sprawie postanowili zabrać nie tylko polscy hierarchowie, lecz także przedstawiciele władz publicznych oraz liderzy partii politycznych, deklarując zero tolerancji dla pedofilii¹⁷.

Głosem polskiego Kościoła w reakcji na film stał się przede wszystkim prymas abp Wojciech Polak, który krótko po premierze stwierdził: „Nie widzę w filmie Tomasza Sekielskiego ataku na Kościół katolicki [...] Ten film jest jeszcze jednym elementem, który pomoże w naszej walce. Za ten film trzeba podziękować”¹⁸. Co istotne, wspomniany przez prymasa „atak na Kościół” wybrzmiał zaledwie kilka miesięcy wcześniej w wypowiedzi ówczesnego przewodniczącego KEP abp Stanisława Gądeckiego. Podczas prezentowanych publicznie danych dotyczących możliwej skali wykorzystywania seksualnego w polskim Kościele rzymskokatolickim po 1990 r. stwierdził, iż określenie „pedofilia w Kościele” zostało „ukute ideologicznie”¹⁹. Hasło to miało jego zdaniem, z jednej strony wskazać problem, jaki istnieje, lecz z drugiej strony „poderwać autorytet Kościoła”²⁰.

Inaczej niż prymas abp Wojciech Polak na projekcję braci Sekielskich zareagował abp. Sławoj Leszek Głódź. Na pytanie dziennikarki, czy oglądał film, zareagował stanowczo: „Nie oglądam byle czego”²¹. Co istotne, niedługo później hierarcha wygłosił także publicznie homilię, w której mówił o „atakach na chrześcijaństwo”, a także „amoralnych i nihilistycznych” projektach, którym jego zdaniem, trzeba zapobiec²². Obcesowa reakcja arcybiskupa mogła wynikać z faktu, iż jeden z zaprezentowanych w filmie przypadków pedofilii miał z nim bezpośredni związek. Chodziło o ks. Franciszka Cybulę, który na nagraniu przyznaje się do molestowania

¹⁶ M. Madejski, „*Tylko nie mów nikomu*”. *Sekielski nie zarobi na licencjach. Choć telewizje mogłyby płacić tysiące euro*, <https://www.money.pl/gospodarka/tylko-nie-mow-nikomu-sekielski-nie-zarobi-na-licencjach-choc-telewizje-moglyby-placic-tysiace-euro-6381222442608769a.html> [dostęp: 15.04.2025].

¹⁷ P. Kalisz, „*Nie tolerowaliśmy i nie będziemy tolerować*”. *Kaczyński w Szczecinie odniósł się do filmu Sekielskiego*, <https://natemat.pl/272475,kaczynski-w-szczecinie-o-pedofilii-nie-tolerujemy-beda-wyzsze-kary> [dostęp: 16.04.2025].

¹⁸ A. Jastrzębski, „*Tylko nie mów nikomu*”. *Abp Wojciech Polak: to nie jest atak na Kościół*, <https://wiadomosci.wp.pl/tylko-nie-mow-nikomu-abp-wojciech-polak-to-nie-jest-atak-na-kosciol-6381161278441601a> [dostęp: 17.04.2025].

¹⁹ *Episkopat: Od 1990 r. zgłoszono 382 przypadki wykorzystywania seksualnego małoletnich*, <https://wydarzenia.interia.pl/religia/news-episkopat-od-1990-r-zgloszono-382-przypadki-wykorzystywania.nId,2883777?mobile=1> [dostęp: 17.04.2025].

²⁰ *Ibidem*.

²¹ Apłk, *Abp Głódź o filmie Sekielskiego: „Nie oglądam byle czego”. A później homilia o wyborach*, <https://wiadomosci.gazeta.pl/wiadomosci/7,114883,24776908,abp-glodz-o-filmie-sekielskiego-nie-ogladam-byle-czego-a.html> [dostęp: 17.04.2025].

²² *Ibidem*.

wania nieletniego. Jak stwierdził po premierze dokumentu jego twórca Tomasz Sekielski: „Arcybiskup Głódź wiedział o sprawie księdza Cybuli, ponieważ w tej sprawie była w grudniu 2018 roku powołana komisja”²³.

Zaledwie trzy dni po swojej obcesowej reakcji abp. Sławoj Leszek Głódź postanowił jednak publicznie przeprosić: „Użyłem niewłaściwych słów. Chcę zapewnić, że nie miały one na celu urazić ofiar pedofilii – tym bardziej te osoby przepraszam i łączę się z nimi w ich cierpieniu”²⁴. Nie tylko obecny w polskim Kościele dwugłos dotyczący reakcji na film braci Sekielskich sprowokował hierarchę do zmiany stanowiska. Istotnym bodźcem była także publiczna projekcja filmu na płocie jego domu, która odbyła się 13 maja 2019 r. około godziny 22.00. Zorganizowali ją działacze partii Wiosna²⁵. Jak deklarowała wówczas Beata Maciejewska, liderka partii na Pomorzu: „Rozliczymy dotychczasowe rządy z zaniechań w sprawie przeciwdziałania pedofilii oraz przedstawimy propozycje Wiosny, by ten proceder powstrzymać”²⁶.

Szczególnie mocno środowisko katolików świeckich i ludzi Kościoła poruszyło w 2019 r. publiczne kazanie ks. Jacka Prusaka. Zainspirowane było bowiem, jak wskazywał sam duchowny, bolesną prawdą ukazaną w filmie braci Sekielskich. Zauważył wówczas: „zaczynamy mieć Kościół w Polsce dwóch Kościołów: Kościół Episkopatu i nas? Przecież to, jeżeli nie doprowadzi do wewnętrznej schizmy, już nią jest. Na mocy jakiego autorytetu my mamy słuchać biskupów?”²⁷. Komentując ukazane w filmie przypadki zarówno nadużyć seksualnych ze strony polskich duchownych, jak i patologie kościelnych postępowań prowadzonych przez ich zwierzchników, zwrócił się także do wiernych następującymi słowami: „I zobaczycie te wilki w koloratkach – od zwykłych księży po biskupów. Zobaczycie po prostu ludzi zepsutych. Do szpiku kości”²⁸. Duchowny, któremu część środowiska związana z Kościołem instytucjonalnym zarzuciła krzewienie postawy

²³ (sp), Tomasz Sekielski: *abp Głódź wiedział o pedofilii ks. Cybuli*, <https://wiadomosci.onet.pl/kraj/tylko-nie-mow-nikomuto-tomasz-sekielski-abp-glodz-wiedzial-o-pedofilii/43hlnbv> [dostęp: 18.04.2025].

²⁴ E. Bieńczyk, *Abp Sławoj Leszek Głódź przeprosza za wypowiedź o filmie Sekielskich. „Użyłem niewłaściwych słów”*, <https://www.rmfm24.pl/fakty/polska/news-abp-slawoj-leszek-glodz-przeprosza-za-wypowiedz-o-filmie-sek>, nId,2991861 [dostęp: 18.04.2025].

²⁵ A. Szymczewski, *Projekcja filmu Sekielskich na domu arcybiskupa gdańskiego*, <https://www.trojmiasto.pl/wiadomosci/Projekcja-filmu-Sekielskiego-na-domu-arcybiskupa-gdanskiego-n134401.html> [dostęp: 19.04.2025].

²⁶ *Ibidem*.

²⁷ M. Chrzczonowicz, *Ks. Prusak: „Nadchodzi sąd nad wilkami w koloratkach. Cywilizacja śmierci jest w naszych szeregach”*, <https://oko.press/ks-prusak-nadchodzi-sad-nad-wilkami-w-koloratkach-cywilizacja-smierci-jest-w-naszyc-szeregach> [dostęp: 20.04.2025].

²⁸ *Ibidem*.

antyklerykalnej, potwierdził ją, wskazując, iż była ona symbolem sprzeciwu wobec mentalności niektórych księży, sprawiającej, iż w polskim Kościele nie dostrzega się ofiar²⁹.

Společne i polityczne konsekwencje premiery filmu *Tylko nie mów nikomu*

Jak pokazało przeprowadzone przez CBOS badanie pomiędzy 6 a 13 czerwca 2019 r., podobną do ks. Jacka Prusaka diagnozę stawiła także większość Polaków, krytycznie oceniając postawę Kościoła rzymskokatolickiego w okresie po ujawnieniu informacji dotyczących przypadków pedofilii wśród polskich księży. Badania wykazały, iż 51% ankietowanych uznało reakcje duchownych polskiego Kościoła rzymskokatolickiego na ujawniane informacje o wykorzystywaniu seksualnym nieletnich, za niewłaściwe i niewystarczające³⁰. Aż 87% respondentów uznało także, iż „Kościół sam doprowadza do obniżenia swojego autorytetu, niewystarczająco reagując na przypadki pedofilii”³¹. Blisko 73% ankietowanych opowiedziało się wówczas za tym, iż rzetelne rozwiązanie problemu pedofilii w polskim Kościele katolickim możliwe jest poprzez powołanie komisji badającej te przypadki³². W kontekście trwających kampanii, w badaniu zaprezentowano także, jak poszczególne postawy społeczne względem tego problemu przełożyły się na różnice między potencjalnymi elektoratami głównych sił politycznych. Wynikało z nich, iż „sympatycy Prawa i Sprawiedliwości oraz – w nieco mniejszym stopniu – ruchu Kukiz’15 znacznie częściej skłaniają się ku odpowiedziom przychylnym Kościołowi niż zwolennicy Platformy Obywatelskiej i Wiosny”³³. Zauważono także, iż „kontrnarracja mówiąca o próbie obniżenia autorytetu Kościoła i wprowadzenia zmian obyczajowych przekonuje znaczącą większość zwolenników partii rządzącej”³⁴.

Odwołując się do charakteru wspomnianej kontrnarracji, należy skupić się przede wszystkim na publicznych wypowiedziach liderów partii politycznych, które szczególnie mocno wybrzmiały krótko po premierze filmu braci Sekielskich. Podczas jednej z konwencji PiS, w maju 2019 r., Jarosław Kaczyński stwierdził:

²⁹ LG, Ks. Prusak komentuje swoje kazanie po filmie *Sekielskich*. „Te słowa miały być antyklerykalne”, <https://wiadomosci.gazeta.pl/wiadomosci/7,114883,24781813,ks-prusak-komentuje-swoje-kazanie-po-filmie-sekielskich-te.html> [dostęp: 20.04.2025].

³⁰ CBOS, *op. cit.*

³¹ *Ibidem.*

³² *Ibidem.*

³³ *Ibidem.*

³⁴ *Ibidem.*

„Prawo i Sprawiedliwość jednoznacznie stwierdza: ani purpura, ani Nobel, ani Oscar, ani światowa czy europejska sława nikogo nie uchroni przed odpowiedzialnością za zbrodnie pedofilii”³⁵. Tak jednoznaczłą deklarację można byłoby uznać za wiarygodną, gdyby nie fakt, iż zaledwie kilka dni później także Jarosław Kaczyński stwierdził: „Tymczasem tym, którzy krzyczą, że Kościół przepełnia pedofilia, nie chodzi o walkę o dobro dzieci, lecz o walkę z chrześcijaństwem, o zbudowanie perspektywy dechrystianizacji Polski”³⁶. Widać zatem wyraźnie, iż narrację PiS w podejściu do problemu pedofilii w polskim Kościele cechował ten sam dwugłos, który obecny był także w wypowiedziach przedstawicieli KEP. Inaczej wspomnianą kwestię postrzegał ówczesny lider partii Porozumienie Jarosław Gowin, który w jednym z wywiadów stwierdził: „Film *Tylko nie mów nikomu* traktuję jako formę pomocy udzielonej Kościołowi w rozwiązaniu problemu, z którym Kościół sobie nie poradził”³⁷. Na wyjątkowo trudną sytuację, w której znalazł się ówczesny obóz rządzący, zwróciła uwagę w 2019 r. dziennikarka Renata Grochal: „PiS musi bronić Kościoła, bo mobilizuje on jego elektorat. Jednak nie może bronić pedofilów w sutannach, próbuje więc problem rozmyć”³⁸.

Liderzy partii PSL, PO oraz Kukiz15' wypowiedzieli się na temat zaprezentowanych w filmie instytucjonalnych patologii polskiego Kościoła w zdecydowanie innym tonie. Władysław Kosiniak-Kamysz, odwołując się do idei powstania takiej produkcji, podczas jednego z wywiadów powiedział: „Jeżeli ktoś robi film w obronie człowieczeństwa bliźniego, nie występuje przeciwko Kościołowi, tylko w jego interesie”³⁹. Także Grzegorz Schetyna zabrał głos, deklarując w trakcie kampanii do Parlamentu Europejskiego: „Przed ręką sprawiedliwości żaden pedofil nie schowa się ani w kurii, ani w żadnej partii, ani w Sejmie”⁴⁰. Najbardziej

³⁵ M. Zaborowska, *Kaczyński: Ani purpura, ani Oscar nie uchroni przed odpowiedzialnością za zbrodnie pedofilii*, <https://www.rmf24.pl/fakty/polska/news-kaczynski-ani-purpura-ani-oscar-nie-uchroni-przed-odpowiedzi.nId,2995815> [dostęp: 22.04.2025].

³⁶ Mly/PAP, *Mocne słowa prezesa PiS o pedofilii w Kościele: „Trzeba pamiętać, że to margines, ale musi zostać wypalony gorącym żelazem*, <https://wpolityce.pl/polityka/447565-mocne-slowa-prezesa-pis-o-pedofilii-w-kosciele> [dostęp: 22.04.2025].

³⁷ M. Burniecki, *Gowin: Kościół w Polsce nie poradził sobie z problemem pedofilii*, <https://wydarzenia.interia.pl/religia/news-gowin-kosciol-w-polsce-nie-poradzil-sobie-z-problemem-pedofi.nId,2988301> [dostęp: 22.04.2025].

³⁸ R. Grochal, *PiS w pułapce kościelnego sojuszu*, <https://www.newsweek.pl/newsweek-print/polityka-po-filmie-braci-sekielskich-czyli-pis-w-pulapce/nthdkmw> [dostęp: 22.04.2025].

³⁹ Arb, *Kosiniak-Kamysz: Film Sekielskiego w interesie Kościoła*, <https://www.rp.pl/polityka/art1337251-kosiniak-kamysz-film-sekielskiego-w-interesie-kosciola> [dostęp: 23.04.2025].

⁴⁰ M. Wróblewski, *Tomasz Sekielski i jego film. „Tylko nie mów nikomu” wprowadza kampanię na nowy poziom. Schetyna uderza w PiS*, <https://wiadomosci.wp.pl/tomasz-sekielski-i-jego-film-tylko-nie-mow-nikomuwprowadza-kampanie-na-nowy-poziom-schetyna-uderza-w-pis-6380155821672065a> [dostęp: 23.04.2025].

radykalna postawa po premierze filmu, wybrzmiała w wypowiedzi Pawła Kukiza, który stwierdził: „Nie chcę Kościoła, który ochrania bandytów”⁴¹.

W działania na rzecz rozliczenia polskiego Kościoła rzymskokatolickiego z problemu pedofilii najbardziej aktywnie angażowała się w 2019 r. Lewica, tworząca koalicję partii politycznych o nurcie lewicowym. Wspomniany aktywizm przejawiał się nie tylko w organizowaniu publicznych projekcji filmu *Tylko nie mów nikomu* w całej Polsce, jak ta, która odbyła się na płocie rezydencji abp Sławoja Leszka Głódzia. Konkretni politycy tego ugrupowania razem z fundacją „Nie lękajcie się” już wcześniej zaangażowani byli w opracowywanie raportu o nadużyciach seksualnych polskich duchownych, a także wieloletnich zaniebdaniach w tych sprawach ze strony ich zwierzchników. Rezultatem tej pracy było bezpośrednie przekazanie wspomnianego dokumentu do rąk własnych papieża Franciszka podczas audiencji w Watykanie 20 lutego 2019 r.⁴² Jak relacjonowała, wręczająca papieżowi dokument, Joanna Scheuring-Wielgus: „w raporcie mamy informacje na temat 24 biskupów, arcybiskupów, którzy złamali zarówno prawo kanoniczne, jak i prawo kościelne. [...] W tym raporcie opisujemy konkretne przypadki, udokumentowane zarówno wyrokami sądowymi, jak i informacjami z prasy na temat tego, że biskupi nie przestrzegali tego prawa”⁴³. W związku z powyższym sama projekcja filmu braci Sekielskich nie była dla wspomnianego środowiska politycznego żadnym zaskoczeniem czy szokiem obyczajowym. Stała się natomiast kolejną okazją do umacniania postulatów o konieczności zaangażowania państwa w działania na rzecz zadośćuczynienia ofiarom kościelnej pedofilii. Włodzimierz Czarzasty, odwołując się w maju 2019 r. do aktualnych inicjatyw podejmowanych w tym zakresie, wskazał, iż politycy lewicy tworzą zespół ekspertów do spraw przygotowania obywatelskiej inicjatywy ustawodawczej przewidującej powołanie „Komisji Prawdy i Zadośćuczynienia” w sprawie pedofilii w kościele katolickim⁴⁴.

⁴¹ NPK, *Komentarz Kukiza do filmu braci Sekielskich: „Nie chcę Kościoła, który ochrania bandytów”*, <https://wiadomosci.gazeta.pl/wiadomosci/7,114883,24778770,komentarz-kukiza-do-filmu-braci-sekielskich-nie-chce-kosciola.html> [dostęp: 23.04.2025].

⁴² P. Kościński, *Scheuring-Wielgus przekazała papieżowi raport o polskich biskupach, którzy ukrywali pedofilów*, <https://wyborcza.pl/7,75398,24475235,scheuring-wielgus-przekazala-papiezowi-raport-o-polskich-biskupach.html> [dostęp: 23.04.2025].

⁴³ Akr//kg//kwoj, *Fundacja „Nie lękajcie się” opublikowała dokument, który przekazała papieżowi*, <https://tvn24.pl/polska/fundacja-nie-lekajcie-sie-opublikowala-dokument-ktory-przekazala-papiezowi-ra911695-ls2298252> [dostęp: 23.04.2025].

⁴⁴ W. Czarzasty, *Chcemy niezależnej komisji!*, <https://trybuna.info/bez-kategorii/chcemy-niezaleznej-komisji/> [dostęp: 23.04.2025].

Warto zauważyć, iż debata publiczna w 2019 r., dotycząca problemu pedofilii w polskim Kościele rzymskokatolickim miała charakter na tyle sprawczy, iż praktycznie każda partia polityczna zaczęła odwoływać się do odpowiedzialności władz publicznych względem rzetelnego rozliczenia tego procederu. 20 maja 2019 r. podczas konferencji w Sejmie zaprezentowano obywatelski projekt ustawy „o Komisji prawdy i zadośćuczynienia w sprawach związanych z zachowaniami o charakterze pedofilskim osób duchownych”, który nie został ostatecznie poddany pod głosowanie⁴⁵. 16 lipca 2019 r. do Sejmu wpłynął rządowy projekt ustawy „o Państwowej Komisji do spraw wyjaśniania przypadków czynności skierowanych przeciwko wolności seksualnej i obyczajności, wobec małoletniego poniżej lat 15”, który 30 sierpnia tego samego roku został w Senacie przyjęty bez żadnych poprawek⁴⁶. Zgodnie z przygotowanym przez Zjednoczoną Prawicę projektem ustawy, jej celem było stworzenie Komisji wyjaśniającej przypadki pedofilii nie tylko ze strony osób duchownych, lecz również ze strony osób reprezentujących podmioty i instytucje prowadzące działalność edukacyjną, wychowawczą, opiekuńczą czy kulturalną. Głównym celem Komisji miało stać się zatem wyjaśnianie wszystkich przypadków nadużyć seksualnych wobec osób nieletnich poniżej 15. roku życia.

Już od samego początku swojej działalności PKDP wskazywała na konieczność rozliczenia polskiego Kościoła rzymskokatolickiego z problemu pedofilii przez świeckich ekspertów. Deklarowała także zamiar wystosowywania pism do biskupów zarówno z prośbą o udostępnianie akt z postępowań kanonicznych, jak i informacji o przypadkach seksualnego molestowania nieletnich⁴⁷. KEP zdecydowała się wówczas jedynie na udostępnienie ogólnej liczby takich przypadków, które były już wcześniej publicznie prezentowane w mediach⁴⁸. Jako uzasadnienie władze polskiego Kościoła wskazały na zastrzeżenia co do czytelności podstawy prawnej, na mocy której PKDP zwróciła się z taką prośbą⁴⁹. Kwestia wadliwie skonstruowanej ustawy o powstaniu PKPD była także przedmiotem licznych konstatacji w przestrzeni publicznej, głównie w zakresie braku należytych uprawnień

⁴⁵ Obywatelski projekt ustawy o Komisji prawdy i zadośćuczynienia w sprawach związanych z zachowaniami o charakterze pedofilskim osób duchownych, archiwum własne.

⁴⁶ Ustawa z dnia 30 sierpnia 2019 r. o Państwowej Komisji do spraw przeciwdziałania wykorzystaniu seksualnemu małoletnich poniżej lat 15, Dz.U. 2019 poz. 1820.

⁴⁷ Rsr/PAP, *Komisja ds. pedofilii zwróciła się do biskupów. Liczą na „dobrą wolę współpracy”*, <https://www.polsatnews.pl/wiadomosc/2021-03-30/komisja-ds-pedofilii-zwrocila-sie-do-biskupow-liczana-dobra-wole-wspolpracy/> [dostęp: 23.04.2025].

⁴⁸ P. Mał, *KEP nie przekaze komisji ds. pedofilii wszystkich dokumentów*, <https://www.rp.pl/kosciol/art136131-kep-nie-przekaze-komisji-ds-pedofilii-wszystkich-dokumentow> [dostęp: 24.04.2025].

⁴⁹ *Ibidem*.

procesowych w postępowaniach wyjaśniających, a także związanej z nimi należytej ochrony ofiar tych postępowań⁵⁰.

Podsumowanie

Jak wynika z przeprowadzonej kwerendy materiałów prasowych, a także publicznych wystąpień liderów największych ugrupowań politycznych w Polsce w trakcie kampanii w 2019 r., problemowi pedofilii w polskim Kościele nadano wymiar głęboko polityczny. Nie bez znaczenia pozostaje wyeksponowana korelacja pomiędzy charakterem elektoratu danego ugrupowania a jego mniej lub bardziej radykalnym podejściem względem rzetelnego rozliczenia tego procederu. Ten sam zmienny stosunek względem podejścia do inicjatyw służących wyjaśnieniu problemu pedofilii w polskim Kościele rzymskokatolickim, takich jak film *Tylko nie mów nikomu*, obecny był zarówno wśród polskich hierarchów, jak i w narracji PiS. Zdecydowany sprzeciw względem zaprezentowanych w filmie przykładów tuszowania nadużyć seksualnych wobec nieletnich prezentowały w 2019 r. inne prawicowe ugrupowania, takie jak PSL czy Kukiz15'. Jedynym ugrupowaniem nie tylko otwarcie manifestującym o wieloletnim procederze tuszowania nadużyć seksualnych przez polskich hierarchów, lecz także czynnie zaangażowanym w działania na rzecz ofiar pedofilii w polskim Kościele byli w trakcie kampanii wyborczych w 2019 r. politycy polskiej Lewicy.

Zaprezentowane w filmie braci Sekielskich przykłady barier prawno-instytucjonalnych, z którymi przez lata mierzyły się ofiary pedofilii w polskim Kościele rzymskokatolickim sprawiły, iż przedmiotem debaty publicznej, dotyczącej tego problemu, stała się przede wszystkim kwestia odpowiedzialności państwa. W tym kontekście, odpowiadając na drugie z postawionych w artykule pytań badawczych, w 2019 r. pojawiły się konkretne projekty ustaw, co w konsekwencji doprowadziło do powołania PKDP. Świadczy to o niezwykle wysokiej sprawczości dyskursu publicznego, także tego o charakterze politycznym w zakresie egzekwowania odpowiedzialności państwa wynikającej z art. 30 Konstytucji RP. Inną kwestią pozostaje charakter powołanej przez obóz Zjednoczonej Prawicy Komisji, która pierwotnie nie otrzymała stosownych uprawnień procesowych, a także której formuła skupiła się na problemie pedofilii w rozumieniu ogólnym, nie uwzględniając specyfiki charakteru prawnego instytucji Kościoła rzymskokatolickiego w Polsce.

⁵⁰ D. Drob, *Politycy uchwalili bubla i zapomnieli. Co się dzieje z Państwową Komisją ds. Pedofilii?*, <https://wiadomosci.gazeta.pl/wiadomosci/7,114884,28565225,politycy-uchwalili-bubla-i-zapomnieli-co-sie-dzieje-z-panstwowa.html> [dostęp: 24.04.2025].

Bibliografia

- (sp), Tomasz Sekielski: *abp Głódź wiedział o pedofilii ks. Cybuli*, <https://wiadomosci.onet.pl/kraj/tylko-nie-mow-nikomuto-tomasz-sekielski-abp-glodz-wiedzial-o-pedofilii/43hlnbv> [dostęp: 18.04.2025].
- Akr//kg//kwoj, Fundacja „Nie lękajcie się” opublikowała dokument, który przekazała papieżowi, <https://tvn24.pl/polska/fundacja-nie-lekajcie-sie-opublikowala-dokument-ktory-przekazala-papiezowi-ra911695-ls2298252> [dostęp: 23.04.2025].
- Aplk, *Abp Głódź o filmie Sekielskiego: „Nie oglądam byle czego”. A później homilia o wyborach*, <https://wiadomosci.gazeta.pl/wiadomosci/7,114883,24776908,abp-glodz-o-filmie-sekielskiego-nie-ogladam-byle-czego-a.html> [dostęp: 17.04.2025].
- Arb, *Kosiniak-Kamysz: Film Sekielskiego w interesie Kościoła*, <https://www.rp.pl/polityka/art1337251-kosiniak-kamysz-film-sekielskiego-w-interesie-kosciola> [dostęp: 23.04.2025].
- Bieńczyk E., *Abp Sławoj Leszek Głódź przeprosza za wypowiedź o filmie Sekielskich. „Użyłem niewłaściwych słów”*, <https://www.rmf24.pl/fakty/polska/news-abp-slawoj-leszek-glodz-przeprosza-za-wypowiedz-o-filmie-sek>, nId,2991861 [dostęp: 18.04.2025].
- Bmi, *Kolejni biskupi ukarani przez Watykan. „Lista wstydu” polskiego Kościoła wydłuża się*, <https://wiadomosci.onet.pl/kraj/ci-duchowni-stracili-swoje-stanowiska-i-wplywyw-kosciele-lista-wstydu/33nekbj> [dostęp: 10.04.2025].
- Burniecki M., *Gowin: Kościół w Polsce nie poradził sobie z problemem pedofilii*, <https://wydarzenia.interia.pl/religia/news-gowin-kosciol-w-polsce-nie-poradzil-sobie-z-problemem-pedofi>, nId,2988301 [dostęp: 22.04.2025].
- CBOS (2019), *Komunikat z badań 88/2019, Reakcje opinii publicznej na informacje o przypadkach pedofilii wśród księży*, https://cbos.pl/SPISKOM.POL/2019/K_088_19.PDF [dostęp: 10.04.2025].
- Chrzczonowicz M., *Ks. Prusak: „Nadchodzi sąd nad wilkami w koloratkach. Cywilizacja śmierci jest w naszych szeregach”*, <https://oko.press/ks-prusak-nadchodzi-sad-nad-wilkami-w-koloratkach-cywilizacja-smierci-jest-w-naszyc-szeregach> [dostęp: 20.04.2025].
- Czarzasty W., *Chcemy niezależnej komisji!*, <https://trybuna.info/bez-kategorii/chcemy-niezaleznej-komisji/> [dostęp: 23.04.2025].
- Drob D., *Politycy uchwalili buba i zapomnieli. Co się dzieje z Państwową Komisją ds. Pedofilii?*, <https://wiadomosci.gazeta.pl/wiadomosci/7,114884,28565225,politycy-uchwalili-bubla-i-zapomnieli-co-sie-dzieje-z-panstwowa.html> [dostęp: 24.04.2025].
- Episkopat: Od 1990 r. zgłoszono 382 przypadki wykorzystywania seksualnego małoletnich*, <https://wydarzenia.interia.pl/religia/news-episkopat-od-1990-r-zgloszono-382-przypadki-wykorzystywania>, nId,2883777?mobile=1 [dostęp: 17.04.2025].
- Flis D., *Klauziński S., Episkopat: 382 duchownych wykorzystano 625 dzieci. Te liczby mogą być zaniżone 5–7 razy*, <https://oko.press/raport-kep-pedofilia-w-kosciele> [dostęp: 12.04.2025].
- Grochal R., *PiS w pułapce kościelnego sojuszu*, <https://www.newsweek.pl/newsweek-print/polityk-po-filmie-braci-sekielskich-czyli-pis-w-pulapce/nthdkmw> [dostęp: 22.04.2025].
- Jastrzębski A., *„Tylko nie mów nikomu”. Abp Wojciech Polak: to nie jest atak na Kościół*, <https://wiadomosci.wp.pl/tylko-nie-mow-nikomuto-abp-wojciech-polak-to-nie-jest-atak-na-kosciol-6381161278441601a> [dostęp: 17.04.2025].
- JK, *Ostry list nuncjusza do arcybiskupa Paetza „Szkodliwe zamieszanie”*, <https://www.newsweek.pl/polska/nuncjatura-apostolska-interweniuje-w-sprawie-arcybiskupa-paetza/g5y0krq> [dostęp: 10.04.2025].

- Kalisz P., „*Nie tolerowaliśmy i nie będziemy tolerować*”. Kaczyński w Szczecinie odniósł się do filmu *Sekielskiego*, <https://natemat.pl/272475,kaczynski-w-szczecinie-o-pedofilii-nie-tolerujemy-beda-wyzsze-kary> [dostęp: 16.04.2025].
- Koźmiński P., *Scheuring-Wielgus przekazała papieżowi raport o polskich biskupach, którzy ukrywali pedofilów*, <https://wyborcza.pl/7,75398,24475235,scheuring-wielgus-przekazala-papiezowi-raport-o-polskich-biskupach.html> [dostęp: 23.04.2025].
- Kozłowska M., Zabdyr-Jamróż M., *Prawa mniejszości LGBT+, edukacja seksualna i inne zagadnienia „wojny kulturowej” w kampanii 2019 roku*, [w:] *Kampania parlamentarna w 2019 roku*, red. P. Borowiec, A. Tyszkiewicz, Kraków 2021.
- Laf/ Interia/Polsat News, *Raport Episkopatu w sprawie pedofilii w Kościele*, <https://www.polsatnews.pl/wiadomosc/2021-06-28/raport-episkopatu-w-sprawie-pedofilii-w-kosciele/> [dostęp: 10.04.2025].
- LG, Ks. Prusak komentuje swoje kazanie po filmie *Sekielskich*. „*Te słowa miały być antyklerykalne*”, <https://wiadomosci.gazeta.pl/wiadomosci/7,114883,24781813,ks-prusak-komentuje-swoje-kazanie-po-filmie-sekielskich-te.html> [dostęp: 20.04.2025].
- Madejski M., „*Tylko nie mów nikomu*”. *Sekielski nie zarobi na licencjach. Choć telewizje mogłyby płacić tysiące euro*, <https://www.money.pl/gospodarka/tylko-nie-mow-nikommu-sekielski-nie-zarobi-na-licencjach-choctelewizje-moglyby-placic-tysiace-euro-6381222442608769a.html> [dostęp: 15.04.2025].
- Mal P., *KEP nie przekaże komisji ds. pedofilii wszystkich dokumentów*, <https://www.rp.pl/kosciol/art136131-kep-nie-przekaze-komisji-ds-pedofilii-wszystkich-dokumentow> [dostęp: 24.04.2025].
- MAW/PAP, *Arcybiskup Wesołowski wydany ze stanu duchownego za pedofilię*, <https://www.newsweek.pl/swiat/watykan-arcybiskup-jozef-wesolowski-wydany-ze-stanu-duchownego/1074k77> [dostęp: 10.04.2025].
- Mly/PAP, *Mocne słowa prezesa PiS o pedofilii w Kościele: „Trzeba pamiętać, że to margines, ale musi zostać wypalony gorącym żelazem*”, <https://wpolityce.pl/polityka/447565-mocne-slowa-prezesa-pis-o-pedofilii-w-kosciele> [dostęp: 22.04.2025].
- NPK, *Komentarz Kukiza do filmu braci Sekielskich: „Nie chcę Kościoła, który ochrania bandytów”*, <https://wiadomosci.gazeta.pl/wiadomosci/7,114883,24778770,komentarz-kukiza-do-filmu-braci-sekielskich-nie-chce-kosciola.html> [dostęp: 23.04.2025].
- Obywatelski projekt ustawy o Komisji prawdy i zadośćuczynienia w sprawach związanych z zachowaniami o charakterze pedofilskim osób duchownych*, archiwum własne.
- Rsr/PAP, *Komisja ds. pedofilii zwróciła się do biskupów. Liczą na „dobrą wolę współpracy”*, <https://www.polsatnews.pl/wiadomosc/2021-03-30/komisja-ds-pedofilii-zwrocila-sie-do-biskupow-licza-na-dobra-wole-wspolpracy/> [dostęp: 23.04.2025].
- Sekielski T., *Tylko nie mów nikomu*, <https://www.youtube.com/watch?v=T0ym5kPf3Vc> [dostęp: 13.04.2025].
- Szymczewski A., *Projekcja filmu Sekielskich na domu arcybiskupa gdańskiego*, <https://www.trojmiasto.pl/wiadomosci/Projekcja-filmu-Sekielskiego-na-domu-arcybiskupa-gdanskiego-n134401.html> [dostęp: 19.04.2025].
- Ustawa z dnia 30 sierpnia 2019 r. o Państwowej Komisji do spraw przeciwdziałania wykorzystaniu seksualnemu małoletnich poniżej lat 15, Dz.U. 2019 poz. 1820.
- Wróblewski M., *Tomasz Sekielski i jego film. „Tylko nie mów nikomu” wprowadza kampanię na nowy poziom. Schetyna uderza w PiS*, <https://wiadomosci.wp.pl/tomasz-sekielski-i-jego-film-tylko-nie-mow-nikommu-wprowadza-kampanie-na-nowy-poziom-schetyna-uderza-w-pis-6380155821672065a> [dostęp: 23.04.2025].

Zaborowska M., Kaczyński: *Ani purpura, ani Oscar nie uchroni przed odpowiedzialnością za zbrodnie pedofilii*, <https://www.rmfm24.pl/fakty/polska/news-kaczyński-ani-purpura-ani-oscar-nie-uchroni-przed-odpowiedzi,nId,2995815> [dostęp: 22.04.2025].

Pedofilia w polskim Kościele rzymskokatolickim jako jeden z wiodących problemów społecznych w kampaniach wyborczych w 2019 r.

Abstrakt: Celem artykułu jest scharakteryzowanie problemu pedofilii w polskim Kościele rzymskokatolickim jako jednego z wiodących problemów społecznych, który pojawiając się w okresie kampanii do Parlamentu Europejskiego oraz późniejszej kampanii parlamentarnej w 2019 r., przybrał wymiar głęboko polityczny. W artykule podjęto wyzwanie odpowiedzi na pytanie jakie było stanowisko liderów poszczególnych partii politycznych do problemu pedofilii w polskim Kościele rzymskokatolickim w trakcie kampanijnej rywalizacji w 2019 r. oraz jaki poziom sprawczości osiągnęła debata publiczna z 2019 r. dotycząca tego problemu.

Słowa kluczowe: Kościół rzymskokatolicki, Konferencja Episkopatu Polski, kampania wyborcza, Watykan, PKPD, pedofilia

Pedophilia in the Polish Roman Catholic Church as one of the leading social issues in the 2019 election campaigns

Abstract: The aim of the article is to characterize the problem of pedophilia in the Polish Roman Catholic Church as one of the leading social problems, which, appearing during the campaign for the European Parliament and the subsequent parliamentary campaign in 2019, also took on a strongly political dimension. The article takes up the challenge of answering the question of what was the position of the leaders of individual political parties on the problem of pedophilia in the Polish Roman Catholic Church during the campaign competition in 2019 and what level of agency the public debate on this problem in 2019 achieved.

Keywords: Roman Catholic Church, Polish Episcopal Conference, election campaign, Vatican, PKPD, pedophilia